

آخرین نفس‌های هنر ساج‌سازی و زنجیربافی در اردکان

احتمال از بین رفتن این هنر وجود دارد.

محسن میرجانی، باستان‌شناس، پژوهشگر حوزه میراث فرهنگی و صنایع دستی و رئیس اسبق اداره میراث فرهنگی شهرستان اردکان نیز در گفت‌وگو با ایسنا راجع به پیشینه این هنر - صنعت، اظهار می‌کند: برای پیشینه هنر صنعت زنجیربافی و ساج‌سازی در اردکان نمی‌توان تاریخ دقیقی مشخص کرد اما موضوع چلنگری با توجه به نیاز صدها سال پیش به ساخت کلنگ به‌ویژه برای مقنی ری در این منطقه، نشان‌دهنده سابقه طولانی این حرفه در اردکان است.

وی ادامه می‌دهد: بخشی از شواهد مربوط به زنجیر اردکانی در اسناد مکتوب دیده می‌شود و بخشی دیگر نیز برآمده از یافته‌ها و نتایج مطالعات باستان‌شناسی است که از وجود و کاربرد زنجیر اردکانی در دوره‌های مختلف تاریخی در استان یزد حکایت دارد.

میرجانی با اشاره به برخی شواهد تاریخی می‌گوید: برای نمونه در خانه تاریخی شیخی‌ها در محله فهادان یزد، بر روی گچ‌های دیواره این خانه که متعلق به دوره پیش از آل مظفر است، نشانه‌هایی از کاربرد زنجیر دیده می‌شود که می‌تواند به پیشینه این هنر مرتبط باشد.

این پژوهشگر میراث فرهنگی خاطرنشان می‌کند: زنجیر اردکانی در میان ابزار برخی اصناف و مشاغل مختلف نیز کاربرد داشته و همین مسئله نشان‌دهنده گستردگی استفاده از آن در دوره‌های مختلف تاریخی است.

وی اضافه می‌کند: حتی در ادبیات معاصر نیز ردپایی از این هنر دیده می‌شود تا جایی که محمود دولت‌آبادی در رمان «کلیدر» که در دهه ۴۰ خورشیدی نوشته شده از زنجیر اردکانی نام می‌برد و این موضوع نشان‌دهنده اهمیت و شناخته‌شده بودن این هنر - صنعت در آن دوران است.

میرجانی تصریح می‌کند: مجموعه این شواهد تاریخی، باستان‌شناسی و ادبی نشان می‌دهد که هنر زنجیربافی اردکان می‌تواند پیشینه‌ای بیش از ۷۰۰ سال داشته باشد؛ هنری که ریشه آن به هنر کهن چلنگری و آهنگری سنتی این منطقه بازمی‌گردد.

در همین راستا، رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی شهرستان اردکان نیز از برنامه‌ریزی برای احیای این هنر خبر داده است.

مجاهد کرباسی در گفت‌وگو با ایسنا اظهار می‌کند: با هدف احیای هنر ارزشمند زنجیربافی اردکان، یک دوره آموزشی رایگان برای علاقه‌مندان برگزار می‌شود تا زمینه انتقال این مهارت به نسل جدید فراهم شود.

هنرهای سنتی هر منطقه بخشی از هویت فرهنگی آن به شمار می‌روند؛ هنرهایی که گاه با گذر زمان و تغییر سبک زندگی در معرض فراموشی قرار می‌گیرند اما در میان صنایع دستی اردکان هنوز هم هنر «چلنگری» و ساخت «ساج» و «زنجیر اردکانی» به همت برخی هنرمندان زنده مانده است اگرچه با توجه به نبود علاقه‌مند و آموزش پیوسته، اندک اندک رو به فراموشی است.

مهدی راستجوی اردکانی، هنرمند ۳۷ ساله و از معدود فعالان این حوزه، در گفت‌وگو با ایسنا درباره فعالیت خود می‌گوید: من از حدود ۲۱ سالگی وارد حرفه چلنگری شدم و این هنر را نزد استاد خود مرحوم حاجی رضا غفوری آموختم.

وی که اکنون نزدیک به ۱۶ سال است در زمینه تولید ساج و زنجیر فعالیت می‌کند، با اشاره به کاربرد ساج در زندگی سنتی مردم، بیان می‌کند: ساج یکی از ابزارهای مهم در آشپزخانه‌های سنتی است که هنوز هم برای پخت نان و برخی غذاهای محلی استفاده می‌شود ولی تولید این وسیله نیازمند مهارت در آهنگری سنتی و کار با ابزارهایی مانند چکش، سنگدان، انبر و کوره است.

راستجوی اردکانی ادامه می‌دهد: علاوه بر ساج، ابزارهای دیگری مانند سه‌پایه، انبر، چکش، کلنگ و بیل نیز در کارگاه ما تولید می‌شود که هر کدام از این ابزارها با روش‌های سنتی ساخته می‌شوند و مراحل ساخت آنها زمان و دقت زیادی می‌لمبد.

این هنرمند اردکانی که بیش از ۱۲ سال است در بازارچه صنایع دستی اردکان فعالیت دارد، درباره وضعیت هنرهای سنتی در این شهر می‌گوید: یکی از هنرهایی که امروز کمتر به آن پرداخته می‌شود، «زنجیر اردکانی» است.

وی ادامه می‌دهد: ساخت این زنجیر به صورت کاملاً دستی انجام می‌شود و زمان زیادی می‌برد و به همین دلیل از نظر اقتصادی چندان مقرون به صرفه نیست و همین موضوع باعث شده این هنر در معرض فراموشی قرار گیرد.

نادر پیری، محقق و پژوهشگر اردکانی نیز در گفت‌وگو با ایسنا ضمن اشاره به پیشینه این هنر می‌گوید: زنجیر اردکانی یکی از صنایع دستی قدیمی این منطقه است که در گذشته کاربردهای مختلفی در زندگی مردم داشته است، این زنجیرها به صورت حلقه به حلقه و کاملاً دستی ساخته می‌شد و مهارت بالایی را می‌طلبیدند.

وی می‌افزاید: در گذشته استادکاران متعددی در اردکان به این حرفه مشغول بودند اما امروز تعداد آنها بسیار محدود شده و اگر برنامه‌ای برای آموزش و انتقال این مهارت به نسل جوان وجود نداشته باشد،

روزنه

رئیس کل دادگستری یزد تاکید کرد؛

**رسیدگی خارج از نوبت
به پرونده‌های اغتشاشات دی
سال گذشته**

رئیس کل دادگستری استان یزد با تاکید بر اهمیت کاهش فاصله زمانی بین جرم و مجازات، پرونده‌های مربوط به اغتشاشات دی‌ماه سال گذشته را از جمله پرونده‌های مهم و مورد مطالبه افکار عمومی دانست و بر پیگیری مستمر و خارج از نوبت تمامی مراحل رسیدگی به این پرونده‌ها تاکید کرد. حجت‌الاسلام حسین طهماسبی در نخستین جلسه بررسی پرونده‌های مهم و کثیرالشاکه دادگستری استان، با تاکید بر لزوم رصد مستمر پرونده‌های مهم و کثیرالاطراف اظهار کرد: این پرونده‌ها باید به‌صورت مداوم تحت نظارت قرار گیرند تا ضمن انجام دقیق فرایندهای دادرسی، در تعیین تکلیف و صدور آرای متقن نیز تسريع شود. وی با اشاره به اهمیت کاهش فاصله زمانی بین جرم و مجازات، افزود: اثرگذاری رسیدگی قضایی با هدف هشدار و بازدارندگی، در گرو کاهش فاصله زمانی بین وقوع جرم و اجرای مجازات است و بر همین اساس باید تا حد امکان و در عین اتقان این فاصله کوتاه شود.

طهماسبی تصریح کرد: رعایت حق، انصاف و عدالت، اصل و اولویت نخست در رسیدگی به پرونده‌هاست و نباید قربانی هیچ هدف دیگری شود؛ با این حال، تسريع در رسیدگی و کاهش اطلاع دادرسی نیز از مهم‌ترین موضوعاتی است که باید مورد توجه جدی قرار گیرد. رئیس کل دادگستری استان در ادامه، پرونده‌های مربوط به اغتشاشات دی‌ماه سال گذشته را از جمله پرونده‌های مهم و مورد مطالبه افکار عمومی

دانست و گفت: انتظار می‌رود تمامی مراحل رسیدگی به این پرونده‌ها، از مرحله تحقیق تا تجدیدنظر که در سطح استان انجام می‌شود، با پیگیری مستمر و خارج از نوبت دنبال شود.

طهماسبی همچنین خاطرنشان کرد: با توجه به اهمیت این پرونده‌ها، در دیوان عالی کشور نیز شعب ویژه‌ای برای رسیدگی در نظر گرفته شده تا پرونده‌ها با نگاه جامع و دقت مضاعف به سرانجام برسند. به گزارش از روابط عمومی دادگستری یزد در روز دوشنبه ۲۱ اردیبهشت، این جلسه با حضور دادستان مرکز استان، رئیس حفاظت و اطلاعات، معاون قضایی رئیس کل، رئیس دادگاه انقلاب و رئیس کل محاکم شهرستان برگزار شد و وضعیت پرونده‌های مهم به‌صورت کامل مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفت.